

Water in beeld

Toestand en toekomst van het West-Brabantse watersysteem

Waterschap Brabantse Delta zorgt zowel voor de aan- en afvoer van water als ook voor de kwaliteit ervan. Zo kunnen recreanten op een warme dag onbezorgd genieten van schoon zwemwater, bijvoorbeeld tijdens de Big Jump 2010 in de Westpolderplas te Etten-Leur.

Water in beeld

De afgelopen jaren hebben we als waterschap veel projecten uitgevoerd om het waterbeheer en de waterkwaliteit te verbeteren, van beekherstel tot de aanpak van vervuiling. Vaak doen we dat samen met gemeenten, terreinbeheerders, ondernemers en burgers. We hebben daarmee veel bereikt. Maar we zijn nog niet klaar.

Om te weten hoe ver we met de uitvoering gevorderd zijn, hebben we in 2013 in kaart gebracht hoe onze sloten, kanalen, beken en vennen ervoor staan. Zo kunnen we beoordelen of het lukt om onze doelen te halen en of onze aanpak effectief is. Hebben we wateroverlast weten te

beperken? Hebben boeren in droge zomers genoeg water voor hun gewassen? Lukt het om onze beken en plassen schoner te maken, zodat we er op warme dagen onbezorgd in kunnen zwemmen, en de natuur er kan gedijen? Zijn we, met andere woorden, op de goede weg? De resultaten van die verkenning gebruiken we om ons dagelijkse waterbeheer te verbeteren, om knelpunten aan te pakken en om ervoor te zorgen dat ons watersysteem ook in de toekomst op orde blijft. Deze brochure geeft de belangrijkste resultaten weer. De uitgebreide rapportage is op te vragen via het secretariaat van de afdeling watersystemen (rapportnummer 13IN027707)

Deze brochure is een uitgave van waterschap Brabantse Delta.
De brochure geeft de belangrijkste resultaten weer van
de Watersysteemrapportage 2000–2012, die eind 2013 is verschenen.

Tekst en redactie: Hans Bleumink | Overland, Boxtel
Foto's: Waterschap Brabantse delta

Breda, maart 2014

In ons werkgebied liggen 29 'natte natuurparels', zoals de Grootte Meer, dat onderdeel is van natuurgebied de Kalmhoutse Heide. Natte natuurparels zijn natuurgebieden die sterk afhankelijk zijn van water, zoals vennen, natte heidevelden of broekbossen. Vaak zijn deze gebieden in het verleden te droog geworden. De afgelopen vijf jaar is de waterhuishouding in veel natte natuurparels flink verbeterd. Toch zijn er ook gebieden waar nog veel moet gebeuren.

Water op peil

Een belangrijke taak van het waterschap is het reguleren van de waterstanden. Zo kunnen we in natte situaties wateroverlast beperken en in droge situaties landbouw en natuur van water voorzien. Door onze eeuwenlange ervaring hebben we in Nederland een goed functionerend watersysteem. Toch blijven we afhankelijk van de grillen van het weer. In extreem natte of droge situaties kan daardoor wateroverlast of droogteschade ontstaan.

Wateroverlast

Voor verschillende delen van ons werkgebied zijn er zogenaamde peilplannen, waarin staat tussen welke grenzen het waterpeil moet liggen. Bijna altijd lukt het om die peilen te halen, blijkt uit onze verkenning. Alleen als het extreem veel regent is er soms sprake van plaatselijke wateroverlast, zoals in de extreem natte novembermaand van 2010. Deze plaatselijke knelpunten zijn nu beter in beeld. Waar mogelijk voeren we maatregelen uit om die knelpunten op te lossen.

Watertekort

Bij aanhoudende droogte kunnen watertekorten ontstaan, zoals in de droge zomer van 2003. Vooral op de hogere zandgronden hebben landbouw en natuur daarvan te lijden. Om schade te beperken

beregenen landbouwers hun gewassen dan vaak. Maar om te voorkomen dat sloten en beken daardoor helemaal droogvallen – waardoor waterplanten en vissen kunnen sterven – werken we sinds 2006 met een eenduidige systematiek om te bepalen of beregening tijdelijk verboden moet worden.

Veiligheid

Een andere belangrijke taak van het waterschap is de veiligheid tegen overstromingen. Over dit onderwerp staat meer informatie op <http://www.brabantsedelta.nl/werkinuitvoering/overig/waterberging>.

Schoon en natuurlijk stromend water biedt ruimte aan planten, dieren en waterinsecten, zoals hier in de Kerselsche Beek. Het zorgt bovendien voor een aantrekkelijk en avontuurlijk landschap.

Schoon en natuurlijk water

Schoon water is de basis voor een natuurlijk systeem, dat ruimte biedt aan planten en dieren. Hoewel we de afgelopen jaren belangrijke resultaten hebben geboekt, verbetert de waterkwaliteit te langzaam en moet er de komende jaren nog veel gebeuren om onze doelen te halen, zo blijkt uit onze verkenning.

Kaderrichtlijn Water

Een belangrijk richtsnoer voor de kwaliteit van onze beken, vennen en kreken is de Europese Kaderrichtlijn Water. In die richtlijn staat hoe schoon onze wateren in 2027 moeten zijn, zodat karakteristieke waterplanten en vissoorten er kunnen overleven. Vaak betekent dat ook dat een beek of kreek natuurlijker ingericht moet worden.

Vervuiling

Veel beken, plassen en kreken zijn niet schoon genoeg, waardoor vissen, waterdieren en planten er moeilijk kunnen leven. Soms gaat het om meststoffen en bestrijdingsmiddelen uit de land- en tuinbouw. Soms ook gaat het om vervuilende stoffen uit riooloverstorten. In de afgelopen jaren is de waterkwaliteit gemiddeld genomen langzaam verbeterd.

Maar voor bijvoorbeeld fosfaat is er vaak nog een probleem. In stadswateren, meren en kreken zorgt deze stof voor troebel water.

Waterleven

In onze verkenning is ook onderzocht of het waterleven in beken en plassen is verbeterd. En dat blijkt het geval te zijn, al is het herstel in veel gevallen nog voorzichtig. Met name algen en waterplanten lijken zich goed te ontwikkelen. Dat komt doordat het water schoner is geworden én doordat we sloten op een meer natuurlijke manier zijn gaan onderhouden. Met kleine waterdiertjes, zoals libellenlarven, slakken en waterkevers, lijkt het de afgelopen jaren niet beter te zijn gegaan. Dit komt waarschijnlijk door de inrichting en het onnatuurlijke beheer van de watersystemen.

Vooralsladsgrachten en plassen hebben 's zomers geregeld te maken met blauwalg of botulisme.

Parelvederkruid is een woekerende uitheemse waterplant die het natuurnlijk evenwicht in het water verstoort.

Overlast

In sommige beken, plassen en stadsgrachten zijn er problemen die leiden tot overlast. Denk aan woekerende waterplanten die hier van oorsprong niet thuishoren, en die de waterafvoer behoorlijk kunnen hinderen. 's Zomers krijgen zwemplassen en grachten soms te maken met blauwalg, waardoor je er niet meer kunt zwemmen. Als waterschap proberen we dergelijke problemen zo goed mogelijk op te lossen en waar mogelijk te voorkomen.

Uitheimse waterplanten en -dieren

In en rond onze beken, kreken en meren komen steeds vaker planten- en diersoorten voor die hier van oorsprong niet thuishoren. Vaak zijn deze uitheimse soorten ooit per ongeluk door een aquarium- of vijverbezitters in een sloot gezet, zoals de grote waternavel of het parelvederkruid. Nu zijn het woekerende waterplanten die de waterafvoer op veel plekken hinderen. Dat leidt tot schade en hoge kosten om de planten te verwijderen. In andere gevallen tasten uitheimse soorten het natuurlijke evenwicht aan.

Door de Amerikaanse rivierkreeft verdwijnen bijvoorbeeld planten en dieren die hier van oorsprong wél thuishoren, wat uiteindelijk tot troebele sloten leidt. Omdat dit soort problemen niet stopt bij de grens van ons werkgebied, werken we steeds meer samen met andere waterbeheerders.

Blauwalg, botulisme en vissterfte

Vooral stadsgrachten en stilstaande plassen hebben 's zomers geregeld te maken met blauwalg, een giftige bacterie die kan leiden tot stankoverlast, vissterfte en zwemverboden. Ook botulisme komt geregeld voor, waardoor eenden en vissen kunnen sterven. Blauwalg, botulisme en vissterfte worden allemaal veroorzaakt door dezelfde problemen: een combinatie van hoge temperaturen, stilstaand en voedselrijk water, weinig verversing, weinig zuurstof en een dikke sliblaag op de bodem. Op plekken waar dit soort problemen vaak voorkomen werken we samen met de gemeente aan oplossingen.

Goed waterbeheer vraagt om een vinger aan de pols. Zo kunnen we problemen op tijd signaleren en op de langere termijn zien of maatregelen werken. Deze meetboei in het Volkerak-Zoommeer meet continu de kwaliteit van het water dat wordt ingelaten in zwemplas de Binnenschelde.

Werken aan de toekomst

Hoewel we de afgelopen jaren aansprekende resultaten hebben geboekt, moet er de komende jaren nog veel gebeuren. Zelfs als we alle maatregelen uitvoeren die we voor de komende vijftien jaar gepland hebben, halen we niet overal onze doelen. Bovendien vraagt klimaatverandering om nieuwe maatregelen. Handen uit de mouwen dus.

Top-3 van knelpunten

Uit onze verkenning komen een paar belangrijke knelpunten naar voren:

1. Zelfs als we alle geplande maatregelen uitvoeren, kunnen we de doelstellingen voor de Kaderrichtlijn Water op veel plekken niet halen. In beken komt dit vaak doordat er te weinig afwisseling in stroming is. Soms zijn dit soort beken ruim ingericht omdat we op die plek geen overstromingen willen. In kreken wordt in de zomer voor de landbouw vaak een hoog waterpeil gehanteerd. De natuur is er juist bij gebaat als het waterpeil in de zomer wat meer mag uitzakken.
2. Uitheemse soorten zoals waterhyacint, zonnebaars en rivierkreeft komen soms zo uitbundig voor dat ze het natuurlijk evenwicht in het water verstoren.
3. In stadsgrachten en –plassen zijn er 's zomers vaak problemen, zoals vissterfte, botulisme of blauwalgenbloei.

Nieuwe opgaven

Waterbeheer is nooit klaar. We krijgen steeds te maken met nieuwe opgaven. Voor de komende vijftig jaar verwachten we ondermeer dat het klimaat zal veranderen. Vermoedelijk wordt het 's zomers warmer en droger, terwijl het 's winters natter wordt. Als het regent, ook in de zomer, zijn dat vaak zwaardere buien, met een grotere kans op wateroverlast. In verkenning hebben we bekeken wat de gevolgen daarvan zijn. We verwachten dat klimaatverandering de huidige knelpunten op het gebied van wateroverlast en droogte versterkt. Dat betekent dat we aanvullende maatregelen moeten nemen. In het kader van het Nationale Deltaprogramma ontwikkelen we samen met andere partijen en waterschappen slimme manieren om hiermee om te gaan.

Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor sterke, veilige dijken en kades,
zuivert rioolwater, regelt de hoogte van het water en beschermt de natuur.

Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520, 4801 DZ Breda
T 076 564 10 00 F 076 564 10 11
info@brabantsedelta.nl
www.brabantsedelta.nl